

Niels Krog Bredals Oneiro-Kosmos (1753)

oversatt til norsk, med en innledning og etterskrift

av Per Pippin Aspaas, UiT Norges arktiske universitet

1. Innledning

2. mars 1753 utkom et latinsk dikt i ukeavisen *Kiøbenhavnske Nye Tidender om lærde og curieuse Sager*.¹ Forfatteren av diktet, norskfødte Niels Krog Bredal, som da var bare nitten år gammel, huskes i dag knapt for sin latinske diktning. Klassiskfilologer med interesse for antikkresepsjonen i Danmark-Norge kan riktignok ha støtt på hans gjendiktning av *Publii Ovidii Nasonis Metamorphoses* bok I–V, utgitt i 1758.² At han selv skrev latinsk poesi, er mindre kjent. For nordiskfilologer og teaterhistorikere med interesse for det kulturelle livet i 1700-tallets København, stiller saken seg annerledes. Niels Krog Bredal har nemlig satt varige spor etter seg som dramatiker, teaterdirektør og litterær inspirator i den dansk-norske hovedstaden. Her var han aktiv i kulturlivet i to perioder; først i annen halvdel av 1750-tallet og så gjennom det meste av 1770-tallet, frem til han døde i januar 1778. Bredal huskes særlig for sine “Synge-Spil”, en form for opera hvor sang og resitativ avveksler hverandre. Innen denne sjangeren ble han en pioner. Han var også med på å stifte *Det Norske (Litteraire) Selskab*, som raskt vokste til en viktig arena for unge norske forfattere i 1770-tallets København. Videre fungerte han en tid som direktør for prestisjeinstitusjonen *Den Danske Skueplads*, forløperen for Det Kongelige Teater. I årene 1761–1770 bodde han imidlertid i sin fødeby Trondheim, hvor han virket som borgermester og dessuten var sekretær for Det Kongelige Norske Videnskabernes Selskab, som nettopp var stiftet. Vi har med andre ord å gjøre med en allsidig herre.³

-
1. N[icolaus] K[rog] B[redal], “ONEIPO-KOΣMOΣ. Id est Mundus in Somnio, Poëma Philosophico-Heroicum”, *Kiøbenhavnske Nye Tidender om Lærde og Curieuse Sager* No. IX, den 2 Mart. (1753): 66–71. Avisen skiftet tittel flere ganger. I litteraturen omtales den ofte ganske enkelt som *Lærde Efterretninger*.
 2. Jf. Chr. Gorm Tortzens artikkel “Ovids Metamorphoser i danske oversættelser”, *Aigis Supplementum* II (2013): 1–60.
 3. To eksempler på nyere forskning om Bredal – begge med utførlige referanser til øvrig forskningslitteratur: Liv Bliksrud, “Tilfellet Bredal – Et bidrag til norsk resepsjonshistorie”, *Edda* 110,3 (2010): 244–257; Per Pippin Aspaas, “Astronomy, Latinity, Enlightenment: Niels Krog Bredal’s Poems Commemorating the Transits of Venus, 1761 and 1769”, *Symbolae Osloenses* 90 (2016) 205-234.

Diktet som utgjorde starten på Niels – eller kanskje vi heller skulle skrive Nicolaus – Krog Bredals litterære løpebane, bærer tittelen ONEIPO-KOΣMOΣ. *Id est Mundus in Somnio, Poëma Philosophico-Heroicum* (“Oneiro-Kosmos, eller: En verden i drømme, et filosofisk-heroisk dikt”). På denne tiden (1753) var Bredal student. Han leste til juridikum ved Københavns Universitetet, en utdanning han avsluttet med embetseksamen i desember 1755. Samtidig fulgte han forelesninger i astronomi og leste seg opp på blant annet medisin og eksperimentalfysikk, noe en hittil ukjent notatbok, som finnes bevart i de Thottske samlinger i Kongelige Bibliotek, vitner om. Notatboken består av 240 tettskrevne sider med naturvitenskapelig brukslatin.⁴ Oppdraget som sekretær for vitenskapsselskapet i Trondheim fikk han altså neppe bare fordi han kunne skrive. Han var også godt opplest på de harde vitenskapene. Den brede interessen for *både* skjønnlitteratur og naturvitenskap på høyt nivå som en kan skimte hos den unge Bredal, er typisk for 1700-tallets intellektuelle. I sitt debutdikt forbinder han de to interessene på eminent vis.

Oneiro-Kosmos åpner med 105 daktyliske heksametre, hvor en besynderlig drøm beskrives. Dernext følger et midtparti i prosa, hvor Bredal presenterer sin – ikke mindre besynderlige – tolkning av drømmen. En *Conclusio* på 14 heksametre runder det hele av. Nedenfor blir Bredals drømmeverden formidlet på nytt, i moderne språkdrakt. Visse prosodiske friheter har jeg tatt meg, men forhåpentligvis uten å radbrekke det norske språket fullstendig. Min ambisjon har uansett ikke vært å komponere prikkfrie daktyliske heksametre på norsk. Så lenge originalens innhold er noenlunde sannferdig gjengitt, får oversetteren si seg fornøyd. For øvrig er det bare å sitere Bredals egen apologi i forordet til hans oversettelse av Ovids Metamorfoser:

... det øvrige forhaaber jeg at den velmeenende Læser undskylder de Feyl, som en uhældig Oversætter kan have begaaet, ved at erindre sig ey alleene den almindelige Vanskelighed som forefalder ved Oversættelse fra Vers til Vers; men i Særdeleshed ved at forestille sig Originalens Geyst og det Latinske Sprogs Righed frem for alle andre Sprog.

Med det ønskes alle “velmenende lesere” en riktig god reise inn i Niels Krog Bredals drømmeverden!

4. Kongelige Bibliotek, København, Thott 4o, 643: *Excerpta Elementa miscellanea Philosophiæ Naturalis experimentis plerumque illustrata, adjectis quibusdam in Collegio Doctissimi D[omi]ni Christiani Horrebovii dictatis collecta à Nicolao Bredahl. Hafniæ, et Nidrosiæ collecta*. Se for øvrig Aspaas 2016.

2. Oversettelse

ONEIRO-KOSMOS

det vil si

En Verden i Drømme,
Et filosofisk-heroisk dikt

**Stakkars oss mennesker! Så lite vi betyr! Så fryktelig små vi er,
helheten tatt i betraktning!**

Tenk, hvilke mengder av liv som er skapt for oss, ingen andre!
Skapt ble den vidstrakte himmelens hvelv – for oss, ingen andre!
Skapt ble eterens vandrende lys – for oss, ingen andre!
Skapt, hver vinge i luftige svev – for oss, ingen andre!
Skapt, hvert vesen som kryper på jord – for oss, ingen andre!
Den som har tanker som det, ser snart sitt hovmod forsvinne
Straks han blir vår hvor beskjeden en del han er av det hele.
Tusen eksempler beviste det lett, men ett får vel holde,
Bare man låner sitt øre til det jeg nå skal fortelle.

Kvelden var kommet. Bekymrings utsletter, Natten, lot skygger
Vokse seg lange. Jeg lettet mitt bryst for uro og sorger:
Sinnet besluttet å fri seg fra den slags stengsler Naturen
Sammen med Herren har satt som dagligdags grenser for sinnet.
Først fikk jeg se den mektige Allfaders veldige åsyn
Samt ikke minst Hans kraft, som styrer og oppfyller verden.
Lammet av undring var sinnet, lik en som er truffet av lynet:
Vet ikke mer hva han vet, for alt han har visst savner mening.
Da jeg gikk videre, lyste hver bidige tusentalls gjerning
Like i øyet som vitner om Gud, monument for Hans storhet.

Grublende lenge og vel gled tanken umerkelig unna
– Oldtidens ord er *ekstasis* – og sinnet forlot liksom kroppen.

Utenfor boligen begynte det brått å gå nye veier,
Veier hvor virkning og årsak lå hinsides fastlagte regler.
Den slags forbløffende syn et menneske skuer om natten,
Når det har lagt seg, men ikke har sovnet og ikke er våken,
Denne slags syn var det nå som kom på netthinnens lerret.

Plutselig dukket det opp for mitt indre en verden
Ukjent og diger. I den før jeg virrende rundt, alene.
Verdenen vår virket plent umulig å skjelne fra denne,
Utseendet var nemlig helt det samme hva gjelder det meste:
Skog var det rikelig av, men spredt og med rimelig avstand
Mellom hvert tre, hvis grener for øvrig var preget av virvar:
Nettopp slik landskap hos oss så ofte kan fremstå for øyet.

Her gikk jeg ensom omkring, jeg fant ikke noen som lignet.
Snart ble min hud en nuppete flate av hår som sto oppreist:
Iskald i angst ble jeg dyvåt av svette fra stortå til panne.
«Nei og nei, stakkars meg! Er det virkelig ingen beboer
Her, i en verden så stor?» Jeg ropte, men svar fikk jeg ikke.
Ekko fordoblet min røst, da jeg neste gang prøvde, med sinte
Klagemål tillagt – da stimlet en større forsamling seg sammen!
Oppsynet deres var ganske gjenkjennelig: Stemmer og ansikt,
Hele figuren skjelnet man neppe fra vår, så ensartet var de.

Ydmyk jeg henvendte meg: Akkurat som en tigger forsøker
Kløktig å innlede lange og medynkvekkende taler,
Håpet jeg på å nå frem. Men nei! deres språk var et annet,
Ikke et ord var forståelig, verken for dem som sto rundt meg
Eller for meg, når *de* talte. Vi skiftet til tegn og geberder.
Nikkene deres var alt som lot røpe forundringen over
Ankomsten av en fremmed de slet med å regne for godlynt
Eller en skadelig fiende. Meninger herom var delte.

To av dem steg nå frem og geleidet meg bort til de andre:
Skapningen de hadde for seg ble gjenstand for endeløs måping.

Selv – lik en fange blir ført til torget av strenge liktorer,
Livredd for straffen han likblek ser nærme seg, døden,

Pinslene, alt han har gjort seg fortjent til: Han henger i bødlens
Blodige, snarest til nådeløst banehogg klargjorte hender,
Håper så lenge han puster, mens øksen hvinende hamres
Ned mot hans nakke, før minnet om stakkarens dødsdom bevares –
Fulgtes jeg, nærmest vanvittig av angst, gjennom fremmede herrers
Jordegods. Å, som jeg ønsket å lære dem bedre å kjenne!
Samtidig ville jeg helst ha befunnet meg milevis herfra!

Etter en tid ble det klart at de ingenting ondt ville gjøre:
Frigjort fra frykt forkastet jeg tanker om listige bakhold,
Ga meg isteden i kast med en altomfattende forskning,
Lærte meg hva ting betød, tok stykkevis for meg det meste.
Samtidig med at jeg gradvis begynte å lære meg språket,
Samlet jeg kunnskap om bortimot hele planetens forfatning.

Flertallet trodde at verden var ganske gigantisk i omfang,
Verken om start eller slutt var det tale. En gruppe var også
Dyrkere av et vesen man vel kan kalle en avgud;
Disse formodet at liv var blitt til uten hjelp av en skaper.
Bare den lettlurte hop var medlem av denne forsamling
(Skjønt jeg ble vår at det fantes nok selv blant de lærde
Dem som i hjertet var enig, men uten å si det direkte).
Derimot fantes en nyere retning, for dem som siktet
Høyere enn folk flest: Forsamlingen kaltes De Lærdes.
Disse slo fast at en rettskaffen guddom var skaper av verden;
Guddommen lønnet de gode og utmålte straff til de slette.

En av de sistnevnte la jeg min elsk på. Han ble til min faste
Følgesvenn, lærte meg alt jeg begjærte å vite for sikkert.

Da observerte jeg, midt på planeten som oftest, en stadig
Uavbrutt uro, snart oppad, snart nedad i retning, mens vinder
Fulgte i neste moment. Bevegelsens rytme var ikke
Ulik den svirrende bane vår egen planet settes ut for,
Den som gjør netter og dager betimelig lange og korte,
Alt imens Solen kun to ganger årlig tar fatt på den samme.

Observasjoner ble utført, det hele beregnet og tydet.

Evig nysgjerrige meg fikk etterpå høre et rykte
Om at det fantes et ildspruterberg et sted i det fjerne.
Snart la jeg ut på en reise med mål om å se det ved selvsyn.
Slitet ble lindret av brennende iver, og raskt var vi fremme.
Alt som var blitt meg fortalt, var sant og nøyaktig beskrevet.
Akkurat slik som når røyk blir utgytt med kraft fra et ildsted
– Iblandet tjære står dampen til værs mot den disige himmel –
Slik var ildspruterberget å se til: Lik flammene dine,
Store Vesuv, eller røyken som stiger fra deg, o Hekla!
Bønder i nærheten plagdes av angst for faren som truet.
Daglig de fryktet at hullet i jorden, så stort og urolig,
Skulle dra med seg og oppsluke både den jorden de sto på
Samt ikke minst dem selv, en gruffull grav for de friske.
Jordskjelv var nemlig svært hyppige her, og dessuten var skumle,
Dirrende brøl fra dypet av selve planeten å høre.

Mettet av inntrykk jeg vendte tilbake, for mye var fortsatt
Interessant å studere. Men plutselig, midt i min forskning
Kom det en vind og tok fatt i meg. Slik ble jeg hensatt her hjemme.

Slutt på drømmen.

TOLKNING AV DET FOREGÅENDE

Ut fra det ovenstående er det tydelig at jeg, i en tilstand av ekstase, har befunnet meg på legemet til en meget stor kjempe, og at denne kjempen for meg fremsto som en verden av betydelig omfang. Denne oppfatningen ble ytterligere styrket av det som ble meg fortalt om størrelsen. Innbyggerne i denne «verdenen» (for nå å bruke det uttrykket) kan neppe ha vært annet enn lus og andre små insekter som livnærte seg på kjempens kropp. Skogen og trærne var simpelthen hår, som jo er vanlig forekommende overalt på en menneskekropp. Ett enkelt kroppshår er uten tvil for et høystammet tre å regne i forhold til et slikt lite kryp; særlig siden naturforskeres observasjoner, som foretas med kunstig forsterket syn, har slått fast at menneskets hår er utstyrt med små forgreninger som vender seg på ulike måter inn mot seg selv. Den vedvarende bevegelsen i den midtre delen av verdenen stemmer utmerket overens med bevegelsene på et menneskes buk, som jo forårsakes av åndedrettet. For nå også å nevne det ildspru-

tende fjellet: Det har jeg forstått som munnen til vår kjempe, da den damp som så ivrig farer ut av vår munn, kan fremstå ganske så skremmende for et så bittelite kryp. Jordskjelvene var ingenting annet enn hoste, skjelving og andre lignende plager som menneskekroppen temmelig hyppig utsettes for. Hvis det er tillatelig å strekke vår utlegning såpass langt, er det faktisk ikke usannsynlig at en slik skjelving, når den bare er kraftig nok, for de knøttsmå krypene som lever på vår kropp, vil utlegges som et varsel om død, ja om hele deres verdens undergang. Legger man til de kraftige ulydene som hoste og lignende vanligvis ledsages av, er det ingen tvil om at et slikt lite kryp vil tolke det som et skremmende varsel om noe ondt. Imidlertid, da en form for drøm utgjør hele denne fortellingen, er det ikke mulig å finne noen fast orden eller fullstendig skildring av alle omstendigheter, særlig ikke siden observatøren, midt under observasjonen, brått og uventet ble kalt tilbake til de jordiske.

KONKLUSJON

Du, som trodde at alt var skapt for deg, ingen andre,
Menneske! Glem din hovmodige tro. I forhold til altet
Blir du knapt mer enn en prikk, for et knøttlite insekt å regne.
Kjenner vel noen dem godt, alle dyr som befolker vår verden?
Hvilke formodninger bærer de på, der de kryper og flakser?
Har hver art sine riter, sin dyd – ting vi nå til dags skryter
Uhemmet av som menneskets eget domene? Men kriger
Utkjempes vel av dyr? Hva med krangler og hat, og den ville
Eiendomshigen? Om dét skulle mennesket være alene?
Ingen kan fraskrive dyrene sansenes evner, i hvert fall.
Farer blir unngått, og døden især kan jeg se dem flykte
Panisk ifra. De lever, de dør; i dette er alle
Menneskets like. Så hvorfor er alt det andre umulig?
Dette bør uansett levnes en plass blant de lærdes problemer.

N.K.B.

3. Etterskrift

I Bredals latinske original er det enkelte steder hvor den klassiske prosodiens regler brytes, øyensynlig fordi han hadde vansker med å skille latinske vokaler som er lange av natur fra stavelser som er korte. Hans skandinaviske morsmål skjelnet jo ikke mellom korte og lange vokaler, kun mellom trykktunge og trykklette stavelser. Andre svakheter er av rent syntaktisk art og behøver ikke en gang nevnes her. Isteden ønsker jeg å henlede oppmerksomheten på diktets innholdsmessige kvaliteter.

Først og fremst er *Oneiro-Kosmos* et stykke filosofisk fabulering. Flere progressive opplysningsforfattere i samtiden dyrket *le conte philosophique*, eller “den filosofiske fabel”, som nærmest ble til en motesjanger, med briljante eksponenter som Jonathan Swift, Denis Diderot og Voltaire. En av de mange kjente fablene til superstjernen Voltaire heter *Micromégas*. Den ble utgitt i bokform første gang i mars 1752, dvs. temmelig nøyaktig ett år før Bredals *Oneiro-Kosmos* sto på trykk. I Voltaires fabel tjener blant annet insektforskningen, som var blitt revolusjonert gjennom oppfinnelsen av mikroskopet, til inspirasjon. To giganter fra fremmede planeter besøker jorden og diskuterer det de observerer – herunder menneskene, som i deres øyne er for knøttsmå insekter å regne. Ved hjelp av kreative tekniske løsninger (inkludert en slags mikroskoper) lykkes det imidlertid gigantene å både se og kommunisere med menneskekrypene.⁵ Møter mellom store og små vesener er også en sentral del av plottet i *Gulliver's Travels* av Jonathan Swift (1.utg. 1726), hvor hovedkarakteren først skylls i land hos de bittesmå *Lilliputians* og senere havner hos gigantene, *the Brobdingnagians*.

Hos Bredal er det insekter som bor på en menneskekropp som blir avlagt et besøk og som – etter innledende forviklinger – viser seg å være både kloke og fullt mulig å kommunisere med. Paralleller til *Mikromegas* eller *Gullivers reiser* er altså ikke vanskelige å finne. Et annet nærliggende forbilde er Ludvig Holberg, ikke minst den latinske romanen om Niels Klim. Det er riktignok bare én drømmeverden som besøkes i *Oneiro-Kosmos*, og Bredal skriver på vers hvor Holberg skrev prosa. Men den ytre rammen, med en hovedperson som brått kastes inn i en reise til en fremmed sivilisa-

5. Jf. Ira O. Wade, *Voltaire's 'Micromegas': A Study in the Fusion of Science, Myth, and Art*. Princeton: Princeton University Press, 1950 (med tekstkritisk utgave av originalteksten).

sjon befolket av vesener som setter vår menneskelige sivilisasjonsform og våre inn-
grodde moralske oppfatninger i relieff, er gjenkjennelig nok. Det er også typisk at
nokså vågale moralske tanker blir uttrykt under dekke av fabelsjangerens
fiksjonsunivers.⁶

Den mest åpenbare “vovetheten” hos Bredal er hans kritikk av forestillingen om
mennesket som den eneste intelligente livsformen på jorden – en forestilling som for
øvrig finnes uttrykt både i Bibelen og hos en lang rekke ikke-kristne filosofer. I så måte
er det pussig at han velger å oppvurdere nettopp insektene, som jo i utgangspunktet
utviser ganske få menneskelignende trekk. Særlig fornøylig blir det når dikteren skal
fortolke sin egen drøm, og da opererer med en underliggende premiss om at han er
sanndrømt og rent faktisk har vært på besøk hos en sivilisasjon bestående av insekter.

Det bør nevnes at det er en viss ambivalens i begrepsbruken. Skjønt Bredal flere
steder, også i overskriften, omtaler det som en verden han har besøkt i drømme (*in
somnia*), kaller han også opplevelsen for en *ekstasis*, med henvisning til antikkens
begrepsbruk. I den nevnte notatboken har Bredal skrevet ned ekserpter fra lærd litte-
ratur hvor ekstasen beskrives som det man i dag ville kalt en sjamanistisk reise, en “ut
av kroppen-opplevelse”.⁷ Fortolkning av drømmer som uttrykk for en dypereliggende,
faktuell eller filosofisk sannhet, er for øvrig et gjennomgangsmotiv i antikk litteratur,
også hos seriøse filosofer.⁸

Det er ikke lett å avgjøre hvor alvorlig Bredals *Oneiro-Kosmos* er ment å være. Kan-
skje er det med dette som med så mye annen satire: Under dekke av absurd humor
smugles seriøs samfunnskritikk ubemerket inn i underbevisstheten hos leseren. Man
kan i alle fall tenke seg at et slikt frontalangrep på grunnleggende bibelsk menneskefor-

6. For en utmerket presentasjon av *Nicolai Klimii iter subterraneum*, se Karen Skovgaard-Petersen og
Peter Zeebergs innledning til teksten i Ludvig Holbergs Skrifter (på nett).

7. I Bredals notatbok (se ovenfor), kapitlet §. 46. *De Magia, tam Naturali quam artificiali, et qualita-
tibus occultis*, heter det således: “Naturales divinationes de rebus etiam futuris fieri posse ab animo
extra se quasi constituto, multi non diffitentur suntque mirabilia ejus rei exempla; videndus Joh:
Franc: Picus Mirandola, in libris de prænotionibus et Martinus Schoockius in libro de exstasi” (At
naturlige spådommer, også av fremtidige hendelser, kan foretas av en sjel som på en måte er plas-
sert utenfor seg selv, er det mange som er overbevist om. Det finnes også en rekke forbløffende ek-
sempler på dette, jamfør Johannes Franciscus Picus Mirandolas bøker *De rerum prænotione* og
Martinus Schoockius’ bok *De exstasi*).

8. Jf. f.eks. Christine Walde, *Die Traumdarstellungen in der griechisch-römischen Dichtung*. München:
K.G. Saur, 2001; William V. Harris, *Dreams and Experience in Classical Antiquity*. Cambridge,
Mass.: Harvard University Press, 2009.

ståelse som Bredal uttrykker i diktets avslutning, neppe ville gått gjennom sensuren dersom samme budskap var blitt uttrykt i en seriøs, ikke-fiktiv sjanger. Vi har altså å gjøre med flere lag av *licentia poetica*, eller dikterisk frihet. For det første, den avvæpnende humoren som hele den bisarre teksten er gjennomsyret av. For det andre, det fiktive elementet – “det hele er jo bare en drøm”. For det tredje kan man tenke seg at valget av språk har gjort det lettere å få diktet gjennom sensuren: Latinen nådde tross alt ikke like bredt ut som dansk eller tysk. Dristige tanker ble gjerne ansett for å gjøre mindre skade, så lenge de bare ble uttrykt på de lærdes språk og det i en bisarr, fiktiv innpakning.

Det kan nevnes at neste gang Bredal i sitt forfatterskap tok opp insektenes skjebne, var i en pamflett på danske vers som han fikk trykket i København i 1771. Dette var under det beryktede Struensee-regimet, en kort og turbulent periode hvor full trykkefrihet rådde i riket. Bredals vesle pamflett heter *Ephemeron, eller det gamle døende insekt*.⁹ Her er det en aldrende døgnflue som gjøres til talerør for en absurd, filosofisk fabulering over visdommens og erkjennelsesevners begrensninger. I en kort innledning oppgir Bredal at det ikke er hans eget verk, han har simpelthen oversatt det fra en svensk tekst som i sin tur var en gjendiktning av noe en (ikke navngitt) engelsk dikter opprinnelig hadde skrevet. Jeg har ikke klart å bringe på det rene om disse opplysningene stemmer – kanskje er hele forordet bare en fiksjon som skulle gi pamfletten et mystikkens skjær over seg. Lignende lekenhet finner en for øvrig i en rekke filosofisk-fabulerende verk, for eksempel Voltaires *Candide*, som ifølge tittelbladet angivelig dreide seg om en oversettelse til fransk av et tysk verk skrevet av en “Docteur Ralph”.¹⁰ Også *Oneiro-Kosmos* ble utgitt kvasi-anonymt. Foruten avslutningsinitialene “N.K.B.” er eneste paratekst redaktørens kryptiske introduksjon: “Følgende bliver efter en vis Herres Forlangende meddeelt”. Ifølge Ehrencron-Müllers forfatterleksikon er det dog

9. Niels Krog Bredal, *Ephemeron, eller det gamle døende Insekt*. København, 1771.

10. [Voltaire], *Candide, ou l'optimisme*, Traduit de l'allemand de Mr. Le Docteur Ralph. Genève, 1759. En lignende fiksjon benyttet Bredal selv i sin pamflett *Tanker efter Niels Klims Maade, eller en opmærksom reysende Amerikaners Efterretning, til en Borger i Maanen, om et vist Land og Folk paa vores Jordkugle*, Befordret til Trykken af Hans Mikkelsens Halvbroder. København, 1767. Her heter det i forordet at ”Dette Stykke er udtaget af et franskt Ugeblad”, hvilket ikke står til troende. “ Hans Mickelsen” var for øvrig det fiktive forfatternavnet Holberg brukte til alle sine utgivelser fra 1720-tallet.

liten tvil om forfatterens identitet.¹¹ Men det er en annen historie. *Oneiro-Kosmos* fortjener uansett å leses som et frittstående verk, en begavet ungdoms dristige versemarkeri fra en tid hvor opplysningens vinddrag for alvor var begynt å røre på seg i det gamle Europa.

Opplysningstidens tankegods engasjerer fremdeles. Enda færre leser riktignok latin i våre dager enn for to og et halvt århundre siden. Og Bredals debutdikt var uten tvil et lite og perifert bidrag til en europeisk litterær sjanger med en rekke langt mer berømte utøvere. Men like lite som den gresk-romerske antikkens litterære arv var vrakgods for den unge forfatteren, behøver 1700-tallets filosofiske fabler å være det for oss i dag. Bredals snurrige, “heroisk-filosofiske” drømmeverden er kanskje ikke helt på høyden med Holbergs *Niels Klim* eller Voltaires *Mikromegas*. Det er likevel brodd i teksten. Niels Krog Bredal brukte språk og versemål fra den gresk-romerske antikken til å uttrykke modige tanker. Det antroposentriske verdensbildet som angripes i *Oneiro-Kosmos*, står under skyts også i våre dager. Kritikkk av menneskets selvskrevne rett til å skalte og valte med jordens ressurser, på bekostning av andre livsformer, gjenfinner en hos en rekke økologisk orienterte filosofer og aktivister. Slik samfunnskritikk baserer seg på en grunnleggende empatisk holdning overfor våre medskapninger. I så måte er Bredals lekne drømmerier særdeles moderne.

11. ”Bredal, Niels Krog”, i: H. Ehrencron-Müller *Forfatterlexicon omfattende Danmark, Norge og Island indtil 1814*. København: Aschehoug, 1924–1939, Bind II (1925): 45–49.